ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΚΡΗΤΩΝ ΡΟΔΟΥ "Ο ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ"

Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΧΤΥΠΑ ΚΑΙ ΣΤΗ ΡΟΔΟ

του Ψηλορείτη οι στράτες

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο Κ. ΡΟΔΟΥ
Αριθμός Αδείας 9

PRESS POST X+7 PRESS POST
Κωδικός 234248

ΕΛΤΑ Hellenic Post

Τεύχος 99 • Αύγουστος - Οκτώβριος 2015
• Τ.Θ. 328 85100 Ρόδος

Ζωντανή μουσική
κάθε Παρασκευή & Σάββατο!

Κλαυδίου Πέππερ 115-117 (περιοχή Ζέφυρος)
85100 Ρόδος, Τηλ.: 2241116072

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΡΟΔΟΥ
Με την τεχνογνωσία των
Εκπαιδευτηρίων Γείτονα

10ο χλμ Ρόδου - Λίνδου
Τηλ.: 22410 87747

Γνώση

Βρεφονηπιακός Σταθμός
Νηπιαγωγείο
Δημοτικό
Γυμνάσιο
Λύκειο
International Baccalaureate

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΡΟΔΟΥ

Πολιτισμός
Άθληση

Μοναδική Επιλογή!

ΑΣΑΟΥΤΗ
Μ & Χ
ΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛ & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΜΕΛΕΤΗ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ - ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ
& ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ

Απ. Παύλου 22
85100 Ρόδος
metalorho@gmail.com

ΜΕΤΑΛΛΟΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΑΕ

ISO9001:2008

PISCINES DEALES
Ο υδάτινος κοσμος σας!

Τηλ. 22410 66839 fax 22410 03520
Κιν. 6944596790, 6948624430

Η καρδιά στη Κρήτη χτυπά και στη Ρόδο

Τεύχος 99 • Αύγουστος - Οκτώβριος 2015
Κυκλοφορεί ανά 3μηνο • Τιμή τεύχους: 0.10 Ευρώ

του Ψηλορείτη οι Στράτες

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιοδική Πολιτιστική έκδοση της
Αδελφότητας Κρητών Ρόδου
«Ο ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ»
Οδός: Πατριάρχου Αθηναγόρα 28
Τηλ. & Fax: 2241026738 - Τ.Θ. 328 Ρόδος 85100
www.psiloritis.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:
Υπεύθυνος Σύνταξης - Τυπογραφείου
ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΙΩΤΑΚΗΣ • Τηλ: 22410.20638

Στο τεύχος αυτό συνεργάστηκαν οι:
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΑΚΗΣ
π. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΣΚΛΙΒΑΚΗΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ:
Πρόεδρος: Γιάννης Νιωτάκης
Α' Αντιπρόεδρος: Αντώνιος Ευαγ. Ξεπαπαδάκης
Β' Αντιπρόεδρος: Μανώλης Τσιρακάκης
Γεν. Γραμματέας: π. Εμμαν. Σκλιβάκης
Ειδικ. Γραμματέας: Μαρίνα Παπαδάκη
Ταμίας: Νικηφόρος Στρατήγης

Έφοροι Πνευματικών &
Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων:
Νίκος Κουρουπάκης
Φωτεινή Φωνιαδάκη
Δημήτρης Παπασταματίου

Έφοροι Λέσχης:
Ελένη Ποντικάκη
Ειρήνη Μάτση - Ντελλάκη

Εξελεγκτική Επιτροπή:
Βαγγέλης Κορακάκης
Ευφροσύνη Κουβίδη
Κων/νος Αλεξ. Παπαδάκης

Τα επώνυμα άρθρα εκφράζουν προσωπικές θέσεις των συντακτών τους.

Σχεδιασμός - Εκτύπωση:
Γραφικές Τέχνες - Εκδόσεις Βιβλίων
ΠΑΠΑΣΤΕΡΓΙΟΥ Α. & ΣΙΑ Ο.Ε.
Τηλ.& Fax.: 22410.23768 ΡΟΔΟΣ
e-mail:papsot4@otenet.gr

Σελίδα

- Απο τεύχος... σε τεύχος.....5
- Η Γενική Συνέλευση.....6
- Το νέο Δ.Σ.....8
- Μια ορχήστρα.....9
- Ο εορτασμός της επετείου.....10
- Η μεγάλη Μάχη.....12
- Επίτιμα Μέλη.....13
- Αυτό είναι παράδοση.....14
- Το χορευτικό τμήμα των εφήβων.....17
- Οι Σταυραετοί.....18
- Τα παιδιά του Γυμνασίου Έμπωνα.....19
- Το ποδήλατό μου.....20
- Έρωτας δυνάστης.....21
- Μνήμες από το Λασίθι.....22
- Κρητικά λαογραφικά 23
- Ο Κωνσταντής.....24
- Βιβλία που πήραμε.....26
- Με βάρσαμο κι αρισμαρή.....28
- Αθιβολές - Νάκλια.....29

Χανιά 1950
Φώτο: Μοναστήρι Αγίας Τριάδας
The Pappas Post files

Σχεδ. Εξωφύλλου:
Ρένα Βουτυράκη

Ελάτε στα
Συνεταιρισμένα
Φαρμακεία
Μέλη
ΣΥΦΑΚ
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΩΝ
ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΩΝ
Συμβουλευτείτε τον Φαρμακοποιό σας
για την ομορφιά
& την ευεξία σας!
Περιηγηθείτε στις Διαδραστικές οθόνες
στα συνεταιρισμένα Φαρμακεία μας!
τώρα και e-shop!
www.syfak.com

Από τεύχος... σε τεύχος

Η συνέχεια της Κρήτης στη Ρόδο...

Ο τόπος μας έχει φτάσει σε μια δύσκολη καμπή. Οι άνθρωποι δυσκολεύονται να αντιληφθούν τι τους επιφυλάσσει η αυριανή μέρα. Αυτή η ανασφάλεια έχει επίπτωση στην καθημερινότητά τους, στην κοινωνική τους ζωή, στις σχέσεις με τους συνανθρώπους τους.

Η πορεία μας μέσα στο χρόνο καθορίζεται από τις συνθήκες που διαμορφώνονται, κοινωνικές, οικονομικές, πολιτισμικές. Παλιότερα, οι άνθρωποι έλεγαν. «Αν έχουμε αμφιβολίες για το δρόμο που πρέπει να ακολουθήσουμε, ας ρίξουμε μια ματιά πίσω μας…». Ίσως θα βρούμε μια απάντηση σ' αυτό. Από την πορεία της γενιάς μας, των προγόνων, όλων εκείνων που έχουν δείξει, με τους αγώνες και τα πιστεύω τους, τις αξίες που μας έχουν αφήσει το δρόμο που εμείς βαδίζουμε σήμερα.

Αυτό το δρόμο θα πορευτεί και το νέο Διοικητικό Συμβούλιο που συνεχίζει την πορεία του Κρητικού Συλλόγου στη Ρόδο. Μια πορεία που μας φέρνει κοντά στους παππούδες και τις γιαγιάδες μας στην Κρήτη. Αυτούς που έχουν σημαδέψει τη ζωή μας. Γιατί, αν θέλουμε να δούμε ποια Κρήτη κουβαλάμε μέσα μας, αυτούς θα διακρίνουμε σε πρώτο πλάνο. Θα ακούσουμε τα λόγια και τις συμβουλές τους, όταν ήμασταν παιδιά. Θα νιώσουμε τις μυρωδιές από το σπίτι τους, θα θυμηθούμε τις συνήθειες τους. Απ' αυτούς έχουμε πάρει τη συνέχεια της Κρήτης που έχουμε μέσα μας. Οι γονείς δεν είχαν το χρόνο να ασχοληθούν πολύ με τα παιδιά τους, τα παλιότερα χρόνια, όπως και σήμερα δυστυχώς, όλο και πιο πολύ, συμβαίνει. Οι παππούδες όμως είχαν και υπομονή και θέληση αλλά και εκείνη τη διάθεση που συνδέει τις γενιές και που σήμερα έχει σε μεγάλο βαθμό χαθεί.

Αυτό το ρόλο θέλουμε να διαδραματίσει ο σύλλογός μας. Θέλουμε να αποτελεί τη συνέχεια της Κρήτης στη Ρόδο για τα παιδιά και τους μεγαλύτερους. Ένα μεγάλο μέρος άλλωστε του έργου που δημιουργεί απευθύνεται στα παιδιά αλλά και στην τροφοδότηση των μεγαλυτέρων με συναίσθημα και τις μνήμες που κουβαλάμε από την Κρήτη.

Τις δύσκολες μέρες που βιώνει ο τόπος μας θέλουμε να είστε δίπλα μας. Για να παίρνουμε δύναμη από σας αλλά και να σας δίνουμε ό,τι με πολλή αγάπη, αισιοδοξία, καθαρή ματιά και μεράκι δημιουργούμε για να τροφοδοτείται η Ιδέα της Κρήτης που κουβαλάμε μέσα μας αλλά και ο συναισθηματικός κόσμος των συνανθρώπων μας. Το συναίσθημα κι η σκέψη είναι βασικές ανάγκες για τον άνθρωπο, ως πνευματική οντότητα και ψυχή. Για την καλλιέργεια του, την ουσιαστική παιδεία του, την τροφή που έχει ανάγκη πέρα από τις βιοτικές του απαιτήσεις.

Γιάννης Νιωτάκης

Η Γενική Συνέλευση και οι Αρχαιρεσίες

Την Κυριακή 14-6-2015 πραγματοποιήθηκε στη στέγη της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου η προγραμματισμένη Γενική Συνέλευση των μελών και φίλων του συλλόγου.

Μετά την εκλογή του προεδρείου της Γ.Σ. ο πρόεδρος του απερχόμενου Διοικητικού Συμβουλίου Γιάννης Νιωτάκης έκανε το Διοικητικό απολογισμό αναφερόμενος στο έργο που δημιουργήθηκε τη διετία που πέρασε. Η προσέγγιση που διατύπωσε είχε ως στόχο την ανάδειξη της πολιτιστικής προσφοράς των επιμέρους πυρήνων του συλλόγου όπως είναι η Θεατρική Ομάδα, η χορευτική ομάδα «οι Σταυραετοί», η ομάδα ριζίτικου τραγουδιού και τα παιδικά τμήματα μουσικής και παραδοσιακών χορών. Παράλληλα, έκανε ιδιαίτερη μνεία στην έκδοση του περιοδικού «του Ψηλορείτη οι στράτες», στην εκπομπή «Κρητικά καληνωρίσματα», στην ιστοσελίδα και την προβολή των δράσεων μέσω του ιντερνετ, στις μουσικές, λογοτεχνικές και ψυχαγωγικές δράσεις, την κοινωνική προσφορά των τελευταίων χρόνων, όπως και στις εκδηλώσεις μνήμης που συνολικά προστίθενται στο έργο που έχει κάνει την Αδελφότητα Κρητών να ξεχωρίζει και στο νησί της Ρόδου αλλά και σε πανελλήνια κλίμακα

συνέχεια στη σελίδα 7

συνέχεια από τη σελίδα 6

μεταξύ των κρητικών σωματείων όλης της χώρας. Αναφέρθηκε ακόμη στα τρία μεγάλα αφιερώματα που άφησαν εποχή. Το αφιέρωμα στην επέτειο της Ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα (1-12-2013), το αφιέρωμα στους χορούς και την κρητική παράδοση (Ιούνης – Σεπτέμβρης 2014) και το αφιέρωμα στο μεγάλο δάσκαλο της κρητικής μουσικής Κώστα Μουντάκη (9-11-2014).

Όπως υπογράμμισε, η κρίση που περνά ο τόπος μας επηρεάζει και τη λειτουργία της Αδελφότητας. Κάλεσε δε τα μέλη και τους φίλους της να βοηθήσουν ώστε το έργο που δημιουργείται να φτάσει σε μεγαλύτερο κύκλο αποδεκτών προκειμένου να έρθουν αρωγοί στην προσπάθεια ανάδειξης των αξιών της παράδοσης του τόπου μας.

Τον οικονομικό απολογισμό έκανε ο ταμίας Νικηφόρος Στρατήγης ενώ, στη συνέχεια, διαβάστηκε η έκθεση της Εξελεγκτικής Επιτροπής. Μετά τις τοποθετήσεις μελών της Αδελφότητας ακολούθησε η έγκριση του Διοικητικού και Οικονομικού απολογισμού και η εκλογή της Εφορευτικής επιτροπής που διενήργησε τις αρχαιρεσίες για την ανάδειξη του νέου Διοικητικού συμβουλίου.

Η εκλογική διαδικασία κράτησε μέχρι αργά το απόγευμα. Το κλίμα ήταν ιδιαίτερα θερμό και εγκάρδιο. Για άλλη μια φορά διαπιστώθηκε η διάθεση των μελών και φίλων της Αδελφότητας που προσήλθαν να στηρίξουν το έργο που δημιουργείται και να βοηθήσουν ώστε να μην αλλοιωθεί η πολιτιστική μας ταυτότητα. Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο που εκλέχτηκε αναφέρεται σε άλλη στήλη του περιοδικού.

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου το οποίο αναδείχθηκε κατά τις αρχαιρεσίες στις 14-6-2015 συγκροτήθηκε σε σώμα ως ακολούθως:

Πρόεδρος:
Γιάννης Νιωτάκης
Αντιπρόεδρος Α΄:
Αντ. Ευαγ. Ξεπαπαδάκης
Αντιπρόεδρος Β΄:
Μανώλης Τσιρακάκης
Γεν. Γραμματέας:
π. Εμμαν. Σκλιβάκης
Ειδ. Γραμματέας:
Μαρίνα Παπαδάκη
Ταμίας:
Νικηφόρος Στρατήγης

Έφοροι Πνευματικών Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων:
Νίκος Κουρουπάκης
Φωτεινή Φωνιαδάκη
Δημητρ. Παπασταματίου

Έφοροι Λέσχης:
Ελένη Ποντικάκη
Ειρήνη Μάτση - Ντελλάκη

Εξελεγκτική Επιτροπή:
Βαγγέλης Κορακάκης
Ευφροσύνη Κουβίδη
Κων/νος Αλεξ. Παπαδάκης

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο με υψηλό αίσθημα ευθύνης αναμένεται να συνεχίσει την αξιόλογη πολιτιστική δραστηριότητα η οποία έχει αναδείξει την Αδελφότητα Κρητών Ρόδου ως ένα από τα σημαντικότερα Κρητικά Σωματεία σε όλη την Ελλάδα.

Η σύνθεση του απαρτίζεται από το βασικό πυρήνα των μελών του προηγούμενου Διοικητ. Συμβουλίου, ανανεωμένο με νέα μέλη τα οποία θα προσδώσουν τη δική τους πνοή στο έργο το οποίο παράγεται.

Η Αδελφότητα με σεβασμό στην παράδοση και τις αξίες του τόπου μας αναμένεται να συνεχίσει το πολιτιστικό έργο το οποίο την έχει καταξιώσει στις συνειδήσεις των μελών και φίλων της, αλλά και ολόκληρης της κοινωνίας της Ρόδου. Θα συνεχίσει να προσφέρει, με γνώση και υπευθυνότητα στην παράδοση της Κρήτης, αλλά και στις ψυχές των ανθρώπων, στα παιδιά, σ' όλους όσοι γίνονται κοινωνοί του πολύπλευρου έργου που δημιουργεί.

Μια ορχήστρα*

της Ελένης Γονάκη - Αρφαρά

Αγαπητοί συμπατριώτες, θα ήθελα να σας μεταφέρω τα συναισθήματά μου μετά από δώδεκα χρόνια στο Διοικητικό Συμβούλιο του συλλόγου μας. Μια και δεν τα καταφέρνω με τα λόγια πολύ καλά, ο καλύτερος τρόπος που βρήκα είναι με μια εικόνα.

Φανταστείτε ότι είστε σε μια αίθουσα μουσικής και έχετε μπροστά σας μια ορχήστρα με το μαέστρο της.

Παίζουν μια μελωδία που μιλά στις καρδιές σας, για Αγάπη, Αλληλεγγύη, για Πόλεμο και Ειρήνη, για Χαρά και Λύπες, για Αντρειοσύνη, για Ζωή και Θάνατο, για Λεβεντιά και Παράδοση. Η μουσική σας κάνει να ονειρεύεστε θάλασσες, περβόλια με πορτοκαλιές ανθισμένες, Μαδάρες άγριες με κοπάδια και βοσκούς με σκαμμένα πρόσωπα, φαράγγια και ενετικά τείχη. Λαχταράτε την Κρήτη. Ο μαέστρος με ήρεμες κινήσεις ενορχηστρώνει, κατανέμει τα μέρη στα όργανα και τους μουσικούς και αυτοί εναρμονισμένοι, χωρίς ανταγωνισμούς, υπό την καθοδήγησή του συνεχίζουν να σας ταξιδεύουν.

Η μουσική τελειώνει και εσείς ενθουσιασμένοι καταχειροκροτείτε. Ο μαέστρος διακριτικά κάνει στην άκρη και σας δείχνει την ορχήστρα του για χειροκρότημα. Και η ορχήστρα χειροκροτεί εσάς που την παρακολουθείτε και δίνετε δύναμη στο παίξιμό της…

Εγώ απλά θέλω να σας ευχαριστήσω που μου δώσατε την ευκαιρία όλα αυτά τα χρόνια να είμαι μέρος αυτής της ορχήστρας. Να ονειρεύομαι και να ταξιδεύω την Ιδέα της Κρήτης. Θέλω να ευχαριστήσω τους συναδέλφους της ορχήστρας και το μαέστρο μας. Όπως και εγώ, μην σταματήσετε ποτέ να τους στηρίζετε. Τώρα περισσότερο από ποτέ άλλοτε. Έχουμε ανάγκη να βρισκόμαστε κοντά στις Ρίζες μας και στην Ιδέα της Κρήτης γιατί:

Η λεβεντιά κι η αρχοντιά
οντέ συναντηδούνε
τα δέντρα γονατίζουνε
και τα χαράκια σπούνε…

** Τοποθέτηση της Ελένης Γονάκη – Αρφαρά στη Γενική Συνέλευση των μελών της Αδελφότητας Κρητών (14-6-2015) με αφορμή την αποχώρησή της από το Δ.Σ. της Αδελφότητας ύστερα από δώδεκα χρόνια*

Ο εορτασμός της επετείου της Μάχης της Κρήτης

Η καθηγήτρια του Α.Π.Θ. κ. Τερέζα Πεντζοπούλου-Βαλαλά έχει πει: «Κάθε εθνική επέτειος ως θύμηση ζωντανεύει το παρελθόν, ως σύμβολο, καταξιώνει το παρόν, ως παράδοση, εδραιώνει το μέλλον. Τα τρία μαζί συνιστούν την ουσία της εθνικής μας ταυτότητας». Αυτό έκανε την Κυριακή 10-5-2015 η Αδελφότητα Κρητών Ρόδου για να τιμήσει την 74η επέτειο της ιστορικής Μάχης της Κρήτης.

Η επέτειος του αγώνα και της θυσίας της κρητικής γενιάς του ’41, ενάντια στη Γερμανική επίθεση (20-5-1941) τιμήθηκε στην κωμόπολη Αφάντου με τη συμμετοχή του Συλλόγου Πολιτισμού και Περιβάλλοντος, «Παναγία Καθολική», των κατοίκων της πόλης και μελών και φίλων της Αδελφότητας.

Κατά τη δοξολογία στην οποία χοροστάτησε ο Μητροπολίτης Ρόδου κ. Κύριλλος η συγκίνηση ήταν έκδηλη και από την ιδιαίτερη αναφορά την οποία έκανε ο σεβασμιότατος. Τα γεγονότα της ιστορικής επετείου προσέγγισε με πληρότητα η καθηγήτρια μουσικής κ. Χρυσή Παπαδάκη-Καλαμαρά η οποία αναφέρθηκε στο ιστορικό της Μάχης αλλά και στο βαθύτερο νόημα του αγώνα των Κρητών κατά του εισβολέα κατακτητή.

Μετά την προσφορά κεράσματος, από την εκκλησιαστική επιτροπή του Ι. Ν. Κοιμήσεως της Θεοτόκου και των κατοίκων της πόλης, ακολούθησε επετειακό πρόγραμμα στην πλατεία όπου και προσφέρθηκαν αναψυκτικά και κρητική τσικουδιά.

Το πρόγραμμα «άνοιξε» η Ομάδα Ριζίτικου τραγουδιού της Αδελφότητας Κρητών που τραγούδησε τον ύμνο της Κρήτης. Στη συνέχεια ο δάσκαλος της μουσικής λυράρης Γιώργος Παραγυιός με τους συνεργάτες του παρουσίασε ένα επίκαιρο μουσικό πρόγραμμα. Μετά την προσφορά αναμνηστικών μεταξύ των συλλόγων των Κρητών και της Παναγίας Καθολικής ακολού-

συνέχεια στη σελίδα 11

θησε η παρουσίαση των χορευτικών τμημάτων.

Η ομάδα των «Σταυραετών» χόρεψε κρητικούς χορούς και συνέχισε η χορευτική ομάδα του συλλόγου Πολιτισμού και Περιβάλλοντος Αφάντου παρουσιάζοντας ροδίτικους χορούς. Και οι δυο ομάδες χειροκροτήθηκαν θερμά από όλους όσοι είχαν γεμίσει ασφυκτικά το χώρο της εκδήλωσης. Ιδιαίτερο χρώμα έδωσε ο συγγραφέας – δημοσιογράφος κ. Θεοφάνης Μπογιάνος ο οποίος διάβασε ένα μικρό έμμετρο αφιέρωμα στη Μάχη της Κρήτης (δημοσιεύεται σε άλλη στήλη).

Οι συμμετέχοντες στην εκδήλωση έκαναν, στη συνέχεια, προσκύνημα στην Ι. Μ. Παναγίας Παραμυθίας.

Αμέσως μετά, ακολούθησε γεύμα στην ταβέρνα της περιοχής ΦΛΩΡΑ. Εκεί δόθηκε η ευκαιρία σε όλους να διασκεδάσουν με τις μελωδίες και το τραγούδι του Γιώργου Παραγυιού. Ήταν ένα όμορφο απόγευμα το οποίο χάρηκαν όλοι όσοι συμμετείχαν γιατί τους θύμισε τα παλιά γλέντια που γίνονταν με κάθε ευκαιρία στην Κρήτη και στα οποία έπαιρναν μέρος όλοι, μικροί και μεγάλοι. Εξαίσια σύνδεση της νέας με τις παλιότερες γενιές και συνδετικό κρίκο τη μουσική.

Ιδιαίτερη μνεία έγινε στον εορτασμό της παγκόσμιας ημέρας της μητέρας. Ο Γιώργος Παραγυιός αφιέρωσε στις μητέρες που ήταν παρούσες μια σειρά από τραγούδια που έδωσαν και το στίγμα του εορτασμού γεμίζοντας συγκίνηση τους συμμετέχοντες.

Όπως χαρακτηριστικά σημείωσε ο Πρόεδρος της Αδελφότητας Κρητών Γιάννης Νιωτάκης παρόμοιες εκδηλώσεις και δράσεις τροφοδοτούν τους ανθρώπους από τη ζώσα πηγή της παράδοσης και του πολιτισμού, τους φέρνουν πιο κοντά, τους ενώνουν και δίνουν δύναμη στις κοινωνίες να πορευτούν τις δύσκολες μέρες που περνάμε.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΑΔΟΥΛΩΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Γράφει ο Θεοφάνης Μπογιάννος - Ρόδιος

Δώστε μου μούσες έμπνευση, φτερά να φτερουγίσω
τη λεβεντιά των Κρητικών θερμά να μελωδήσω.
Της λευτεριάς είναι βωμός η Κρήτη η αιθέρια
τη ρωμιοσύνη σήκωσε στου ουρανού τ' αστέρια.
Η Κρήτη έγινε ναός και λευτεριάς μας κάστρο
και με το φως της άστραψε ελληνοσύνης άστρο.
Είκοσι μία του Μαγιού, κι έτος σαράντα ένα
οι Κρητικοί πολέμησαν σκληρά κι αντρειωμένα.
Ο ναζισμός κι ο φασισμός, ανήμερα θεριά
χιμήσανε στην Ανθρωπιά κι Ελλάδος λευτεριά.
Δεν θα περάσεις τύραννε, Ελλάδα μη ζητάς
οι Έλληνες φωνάξανε το «ταν ή επί τας».
Κρητικονήσι φλέγεται, δάκρυ παντού και αίμα
να μην περάσει ναζισμός, η βία και το ψέμα.
Ο ναζισμός σκοτείνιασε τη φωτοδότρα Κρήτη
μ' άστραψε φως αντίστασης ψηλά στον Ψηλορείτη.
Η Ρωμιοσύνη θέριεψε στων Κρητικών τα στήθη
να μην περάσει ναζισμός και των βαρβάρων στίφη.
Το αγιονήσι σήμερα ελεύθερο και πάλι
φορεί της νίκης κότινο σ' ηρωικό κεφάλι.
Χαίρε για πάντα Κρήτη μου, μεγάλη Ελληνίδα
ανθρωπισμό κι ελληνισμό στα χώματά σου είδα.
Ανθρωπισμού μεταλαβιά αν θέλεις να γνωρίσεις
η Κρήτη αγιοπότηρο να 'ρθεις να κοινωνήσεις.
Στον κόσμο είν' η Κρήτη μας το ζείδωρο αγέρι
Ελλάδας μας το καύχημα, Αιγαίου μας αστέρι.

** Διαβάστηκε από το συγγραφέα Θεοφάνη Μπογιάνο κατά τη διάρκεια της επετειακής εκδήλωσης που έγινε στ' Αφάντου την Κυριακή 10-5-2015.*

Επίτιμα μέλη της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου η Μαρία Κουφού και ο Γιώργος Σακκομήτρος

Η Αδελφότητα Κρητών στη μακρόχρονη πορεία της έχει δημιουργήσει ένα πολύπλευρο πολιτιστικό έργο το οποίο απευθύνεται στα μέλη της αλλά και σε όλη την κοινωνία της Ρόδου. Το έργο αυτό ξεκινά ως ιδέα από το Διοικητικό Συμβούλιο αλλά πραγματώνεται από τους πυρήνες δράσης που το στελεχώνουν. Υπεύθυνοι των πυρήνων αυτών είναι, διαχρονικά πια, συνεργάτες της Αδελφότητας που διακρίνονται και για τη δημιουργικότητα και αγάπη τους στην παράδοση, αλλά και για το ήθος, τη γνώση και την αξιοπρέπειά τους ως προσωπικότητες. Την έκφραση της μουσικής κληρονομιάς της Κρήτης εκπροσωπεί ο δάσκαλος της μουσικής λυράρης Γιώργος Παραγυιός. Αντίστοιχα υπεύθυνος της θεατρικής δημιουργίας είναι ο σκηνοθέτης Γιάννης Φλώρος ενώ της Ομάδας Ριζίτικου τραγουδιού ο π. Εμμ. Σκλιβάκης.

Το άλλο κομμάτι της παράδοσης της Κρήτης, ο χορός, υπηρετείται με μεράκι, αγάπη, γνώση και σεβασμό από τους δύο άλλους συνεργάτες της Αδελφότητας, τη Μαρία Κουφού και το Γιώργο Σακκομήτρο. Η Γενική Συνέλευση των μελών της Αδελφότητας αναγνωρίζοντας το έργο που έχουν προσφέρει και η Μαρία Κουφού, ως υπεύθυνη των παιδικών τμημάτων χορού και ο Γιώργος Σακκομήτρος στα τμήματα ενηλίκων αλλά και ως δάσκαλος της χορευτικής ομάδας «οι Σταυραετοί» αποφάσισε ομόφωνα να τους ανακηρύξει επίτιμα μέλη της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου για τις εξαιρετικές υπηρεσίες τους προς τον Κρητικό σύλλογο τη Ρόδου.

Η επίδοση των τιμητικών διακρίσεων στους ανωτέρω έγινε κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης της γιορτής των παιδιών στις 20-6-2015 από τον Πρόεδρο της Σχολικής επιτροπής κ. Πετράκη και τον τοπικό σύμβουλο κ. Στυλιανού.

Αυτό είναι παράδοση...

Γράφει η Μαίρη Καρανάσου

Φίλη της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου «Ο Ψηλορείτης» με συγκίνηση κι ενθουσιασμό, είπε την φράση: «Αυτό είναι παράδοση», καθώς στο «εορταστικό πανηγύρι», πριν την έναρξη των θερινών διακοπών, συμμετείχαν τα τμήματα παραδοσιακών χορών και μουσικών οργάνων, ολοκληρώνοντας τη λειτουργία τους για το «ακαδημαϊκό έτος» που έκλεισε παρουσιάζοντας την πρόοδο των επίπονων, αλλά εξαιρετικά επιτυχημένων εργασιών τους.

Η εορταστική εκδήλωση πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 20-6-2015 στην αυλή του Δημοτικού Σχολείου Σγουρού. Ξεκίνησε με τα παιδιά των Τμημάτων Μουσικής όπου διδάσκονται λύρα, λαούτο και μαντολίνο. Ήταν εξαιρετικά γοητευτικό να ακούς παιδιά που συμμετέχουν στα τμήματα μόλις ένα χρόνο, να παίζουν με τόση δεξιοτεχνία. Πάντα υπό το άγρυπνο βλέμμα και την επίβλεψη του δασκάλου τους Γιώργη Παραγυιού ο οποίος επιζητεί την τελειότητα σε κάθε του εκδήλωση.

Μετά την παρουσίαση των μεγαλύτερων παιδιών, από τα Τμήματα της Μουσικής, συμμετείχαν και τα παιδιά των Παραδοσιακών Χορευτικών Τμημάτων. Πρώτα οι έφηβοι, κοπελιές και ντελικανήδες, με λεβεντιά και χάρη, παρουσίασαν κρητικούς χορούς με τις παραδοσιακές κρητικές στολές της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου «Ο Ψηλορείτης», και αμέσως μετά ακολούθησαν και τα άλλα τμήματα χορού, που με τη φροντίδα της δασκάλας τους Μαρίας Κουφού, με εντυπωσιακή γνώση της μακραίωνης ιστορίας της Κρήτης, αναβίωσαν ξεχασμένους χορούς της Κρήτης, κερδίζοντας το θερμό χειροκρότημα όλων των παρισταμένων στον κατάμεστο φιλόξενο χώρο της αυλής του σχολείου. Η εκδήλωση ολοκληρώθηκε με τα παιδιά όλων των τμημά-

συνέχεια στη σελίδα 15

των που χόρεψαν και σε επάλληλους κύκλους, προσδίδοντας στην εκδήλωση, ένα μοναδικό θέαμα αλλά και άκουσμα, που εμπλούτισε το συναίσθημα και τη γνώση καταδεικνύοντας την ποιότητα της προσφοράς και του έργου του Γιώργου Παραγυιού στη Μουσική και της Μαρίας Κουφού στους παραδοσιακούς χορούς. Έκδηλη ήταν και η συγκίνηση των γονιών, καθώς παρακολουθούσαν με δικαιολογημένη υπερηφάνεια τα παιδιά τους, που έπαιζαν λύρες, λαούτα και μαντολίνα και χόρευαν κρητικούς και άλλους δημοτικούς νησιώτικους χορούς. Ιδιαίτερα συγκινήθηκαν οι παππούδες και γιαγιάδες, οι γονείς κι οι φίλοι τους αναγνωρίζοντας την αξία της συμμετοχής των παιδιών/εγγονιών τους σε αυτές τις παραδοσιακές δραστηριότητες, που προσφέρουν γνώση και τροφή του συναισθήματος, διδάσκουν έμπρακτα και προπαντός ευχάριστα, τη βαθύτερη σημασία της εποικοδομητικής συνεργασίας, τη συνεργατικότητα, που οδηγεί στη χαρά της δημιουργικότητας, δραστηριότητες που έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα για την συναισθηματική ισορροπία και πνευματική ωριμότητα των παιδιών, ιδιαίτερα στις δυσκολίες του σήμερα.

Η μοναδική βραδιά, ολοκληρώθηκε με τον Γιώργο Παραγυιό στη λύρα και το τραγούδι και τους συνεργάτες του, τον Μανώλη Χαλκιά στο λαούτο και τον Μιχάλη Ηλιακώστα στην κιθάρα, που μας πήραν σ' ένα μαγευτικό και ανεπανάληπτο μουσικό ταξίδι στην Κρήτη, με τις αλησμόνητες επιτυχίες των μεγάλων δασκάλων της κρητικής μουσικής. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, πλουσιοπάροχα προσέφεραν γνήσια κρητική τσικουδιά και παραδοσιακά μεζέδες. Η όλη εκδήλωση, όπως μουσική, χορός, τρατάρισμα, παρέπεμπε στα παλιότερα χρόνια και στην παραδειγματική φιλοξενία της Κρήτης, τότε που όλοι, αδελφωμένοι, σε μια πλατεία του χωριού, με το λυράρη ταξίδευαν, τους μερακλήδες και μερακλίνες, σε δυσθεώρητα ύψη πνευματικής ανάτασης και συναισθηματικής πληρότητας. Εδώ και πάλι ξεχείλιζε η καρδιά, αντικρί-

ζοντας τα παιδιά να πετούν κυριολεκτικά στα ζάλα του χορού, κρατώντας από το χέρι τους παππούδες και τους γονείς τους που ακολουθούσαν με δικαιολογημένο καμάρι, τα βήματα των μικρών μερακλήδων. Τα παιδιά απέδειξαν πόσο εκτιμούν κι είναι άξια να συνεχίσουν το δρόμο της μοναδικής παράδοσης του τόπου της Κρήτης.

Ο Πρόεδρος της Αδελφότητας Γιάννης Νιωτάκης κάλεσε τον πρόεδρο της σχολικής Επιτροπής κ. Πετράκη και τον τοπικό σύμβουλο κ. Στυλιανού οι οποίοι επέδωσαν τιμητικές διακρίσεις στους δασκάλους των χορών της Αδελφότητας Μαρία Κουφού και Γιώργο Σακκομήτρο που, προηγουμένως (14-6-2015), η Γεν. Συνέλευση της Αδελφότητας είχε ανακηρύξει επίτιμα μέλη της Αδελφότητας, ως αναγνώριση της προσφοράς τους και της συμβολής τους στο Πνευματικό και Πολιτιστικό έργο της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου «Ο Ψηλορείτης».

Το Κρητικό γλέντι, διήρκεσε μέχρι αργά. Κανένας, δεν φανέρωνε την επιθυμία να φύγει, όπως και ο Γιώργος Παραγυιός με τους συνεργάτες του, που ερμήνευσαν συγκινητικά τα μοναδικά, υπέροχα τραγούδια των μεγάλων δημιουργών της κρητικής μουσικής και που κράτησαν όλους καθηλωμένους γύρω τους, ταξιδεύοντας τους με το νου ταξίδια ονείρου της ψυχής και του συναισθήματος.

Το χορευτικό τμήμα των εφήβων

Τα τμήματα εφήβων των χορευτικών τμημάτων της Αδελφότητας πήραν μέρος, αρχές Ιουνίου, σε διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις κερδίζοντας πολύ καλές κριτικές. Η πρώτη εκδήλωση ήταν στο 2ο Δημοτικό σχολείο Ιαλυσού όπου παρουσίασαν κρητικούς χορούς στα πλαίσια της γιορτής που το σχολείο οργάνωσε με την ευκαιρία ολοκλήρωσης του σχολικού έτους. Τα παιδιά καταχειροκροτήθηκαν ενώ ιδιαίτερη μνεία έγινε στους γονείς που συνόδευαν τα παιδιά στηρίζοντας τις πολιτιστικές δράσεις που γίνονται στη Ρόδο.

Η δεύτερη εκδήλωση στην οποία πήραν μέρος οι έφηβοι των τμημάτων χορού ήταν στις 14-6-2015 στα πλαίσια της διοργάνωσης του Συλλόγου Αιμοδοτών Ρόδου για την εθελοντική αιμοδοσία. Και σ' αυτήν την εκδήλωση τα παιδιά κέρδισαν τις επιδοκιμασίες των παρισταμένων παρουσιάζοντας ένα εντυπωσιακό πρόγραμμα από κρητικούς χορούς στο χώρο δίπλα από το ΑΚΤΑΙΟΝ. Να σημειώσουμε ότι τη μέριμνα των συμμετοχών είχε η υπεύθυνη των παιδικών τμημάτων παραδοσιακών χορών Μαρία Κουφού η οποία και επιμελήθηκε το πρόγραμμα των παρουσιάσεων.

www.psiloritis.gr

Η ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΜΑΣ

Εμπλουτίζεται συνεχώς η ιστοσελίδα της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου www.psiloritis.gr. Επισκεφτείτε την κι αφήστε το μήνυμά σας...

Οι «Σταυραετοί» στο φεστιβάλ παραδοσιακών χορών της Κρεμαστής

Ξεχωριστή ήταν η συμμετοχή της χορευτικής ομάδας της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου «οι Σταυραετοί» στο φεστιβάλ παραδοσιακών χορών που πραγματοποιήθηκε αρχές Ιουλίου στην Κρεμαστή. Διοργανωτής του φεστιβάλ ήταν ο Πολιτιστικός Σύλλογος Κρεμαστής και σ' αυτό πήραν μέρος χορευτικές ομάδες από όλα τα μέρη της Ελλάδας.

Στο φεστιβάλ, το οποίο πραγματοποιήθηκε στο παλιό Δημοτικό σχολείο Κρεμαστής, οι «Σταυραετοί» παρουσίασαν μια επιλογή από κρητικούς χορούς που χειροκροτήθηκαν θερμά από τους παριστάμενους. Το πρόγραμμα που παρουσιάστηκε είχε φροντίσει ο υπεύθυνος της χορευτικής ομάδας Γιώργος Σακκομήτρος.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

Αρκετοί φίλοι έχουν εκφράσει την επιθυμία να ενισχύσουν οικονομικά την Αδελφότητά μας. Όσοι θέλουν μπορούν να καταθέσουν το ποσό που επιθυμούν στο λογαριασμό της Αδελφότητας **Πειραιώς Λογ. 6388-040034-528** ή να το εμβάσουν με ταχυδρομική επιταγή στη διεύθυνση: **Αδελφότητα Κρητών Ρόδου, Τ.Θ. 328, 85100 ΡΟΔΟΣ.**

Ευχαριστούμε θερμά τους φίλους που ενίσχυσαν οικονομικά την Αδελφότητά μας το τρίμηνο που πέρασε. Παρακαλούμε όμως να αναγράφουν στα τραπεζικά εμβάσματα το όνομά τους και να ζητούν από την τράπεζα να αναφέρεται αυτό επειδή πολλές από τις καταθέσεις που έγιναν αυτό το τρίμηνο έχουν έλθει χωρίς να αναφέρονται οι αποστολείς.

Τα παιδιά του Γυμνασίου Έμπωνα

Στο προηγούμενο τεύχος του περιοδικού μας είχαμε κάνει ιδιαίτερη μνεία στο εκπαιδευτικό – πολιτιστικό πρόγραμμα που εκπόνησαν φέτος τα παιδιά του Γυμνασίου Έμπωνα Ρόδου «Από το Μίνωα στον Αλθαιμένη: Από την Κρήτη στη Ρόδο – ένα ταξίδι στις ρίζες μας». Προκειμένου μάλιστα να στηρίξει η Αδελφότητα Κρητών Ρόδου την προσπάθεια των παιδιών η Θεατρική της Ομάδα είχε δώσει στην Έμπωνα μια παράσταση με το έργο «Στα βήματα του Αλέξη Ζορμπά».

Στις δράσεις του προγράμματος αυτού περιλαμβανόταν η επίσκεψη των παιδιών στην Κρήτη.

Όταν τα παιδιά γύρισαν από την επίσκεψή τους αυτή ένιωσαν την ανάγκη να ευχαριστήσουν ξανά την Αδελφότητά Κρητών για τη συμπαράστασή της με ένα συμβολικό δώρο αλλά και με μια, μεγάλης αξίας ήθους και ευγένειας, καρτούλα που έγραφε:

Στην Κρήτη πήγαμε εκδρομή
με τη βοήθειά σας
ευγνωμοσύνη οφείλουμε
στην Αδελφότητά σας.
Είδαμε τα ανάκτορα του Μίνωα βασιλέα
και την Κνωσό θαυμάσαμε,
πατρίδα του Κατρέα.
Του Αλθαιμένη μάθαμε
όλη την ιστορία,
πώς ήρθε κι έχτισε Ιερό
του Αταβύριου Δία.
Σε κείνονα οφείλουμε
τις ρίζες απ' την Κρήτη,
κι «Ευχαριστώ» στο Σύλλογο
που λέτε «Ψηλορείτη».
Πάντα καλοδεχούμενοι
θα είστε στο χωριό μας,
και τη ζεστή αγάπη σας
θα 'χουμε φυλαχτό μας!

Με σεβασμό και εκτίμηση
Θυρή Τσαμπίκα
Γιάννης Κουτσαφάς
και οι μαθητές μας

Το ποδήλατό μου

Γράφει η Ιωάννα Κατροτζανή - Στεφάνου

Ζούσα ευτυχισμένη με την οικογένειά μου σε ένα ωραίο σπίτι που ήταν δίπλα στο Γυμνάσιο. Τα παράθυρά του άνοιγαν στον κήπο μας. Ονειρευόμουνα πότε θα γίνω κι εγώ μαθήτρια του Γυμνασίου.

Έφτασε το έτος 1940, ο πόλεμος και συνέχεια η μαύρη κατοχή. Όλα νεκρώθηκαν, τα σχολεία έκλεισαν και το Γυμνάσιο έγινε στρατώνας Ιταλών. Οι κατακτητές δεν σεβάστηκαν ούτε ιερούς χώρους, ούτε οικογενειακούς. Ένα πρωί ήλθαν δυο Γερμανοί με διερμηνέα και μας είπαν ότι το σπίτι μας το κάνουν επίταξη για να γίνει λέσχη των Γερμανών αξιωματικών. Μας άφηναν μόνο δυο αποθήκες για να μείνουμε.

Ο πατέρας μου, σαν γνήσιος Κρητικός, δεν ήταν δυνατόν να το δεχτεί. Μας πήρε και πήγαμε στο πατρικό της μητέρας μου, σ' ένα χωριό επτά χιλιόμετρα έξω από την Ιεράπετρα. Εκεί θα περνούσαμε πια όλη την κατοχή.

Εγώ όμως έπρεπε να πάω στο Γυμνάσιο. Ένα δεκάχρονο παιδί, γιατί ο Μεταξάς θεώρησε καλό οι δυο τελευταίες τάξεις του Δημοτικού να προστεθούν στο Γυμνάσιο και έτσι έγινε το οκτατάξιο όπου τέλειωσα εγώ. Τα σχολεία είχαν στεγαστεί σε διάφορα μαγαζιά ή σε άλλα οικήματα.

Αναγκάστηκα να πηγαινοέρχομαι στο Γυμνάσιο μαζί με άλλα πενήντα παιδιά, με τα πόδια, είτε έβρεχε ή είχε καύσωνα, γιατί για μας δεν υπήρχαν αυτοκίνητα. Οι γονείς μου ήταν πολύ προβληματισμένοι πώς θα άντεχα, γιατί και μικρή ήμουνα και πολύ αδύνατη.

Κάποια στιγμή ο αδελφός μου μου έμαθε να οδηγώ ποδήλατο. Βλέποντας ο πατέρας μου ότι ήξερα να οδηγώ ποδήλατο σκέφτηκε ότι βρήκε λύση στο πρόβλημα της οδοιπορίας μου. Είναι περιττό να σας πω πώς αισθάνθηκα όταν είδα τον πατέρα μου να κυλά ένα ποδήλατο στην αυλή του σπιτιού μας. Δεν ξέρω πως το βρήκε, μάλλον από κάποιον μαυραγορίτη. Ήταν ένα ωραίο ποδήλατο γυαλιστερό, είχε και δυναμό με φως για τη νύχτα, ασχέτως αν δεν κυκλοφορούσαμε τη νύχτα. Δεν ήξερα πώς να ευχαριστήσω τον αγαπημένο μου πατέρα. Απλώς τον αγκάλιασα και τον φίλησα με πολλή αγάπη. Τι ωραίες ήταν αυτές οι στιγμές… αξέχαστες.

Αφού το καμάρωσα μερικές ημέρες, ήλθε και η μέρα που θα το οδηγούσα. Ύστερα από τις απαραίτητες συστάσεις του πατέρα μου, το πήρα και ξεκίνησα για το δρόμο του σχολείου μου. Ο καημένος ο πατέρας μου έτρεξε να με ακολουθήσει, αλλά πού να με προλάβει. Στο δρόμο είδε ένα χωριανό πάνω στο γάιδαρο και του λέει. «Σύντεκνε μπας και είδες ένα κοπέλι πάνω στο ποδήλατο;». «Είδα το εγώ σύντεκνε, μα αυτό εγλάκα σαν την αστραπή». Ο καημένος είχε κάμει σύγκριση γαϊδάρου με ποδήλατο.

Από εκείνη τη μέρα εγώ και το ποδήλατό μου γίναμε αχώριστοι. Με πήγαινε στο σχολείο μου με ασφάλεια και με περίμενε να σχολάσω για να με φέρει πάλι πίσω στο σπίτι μου.

Περάσανε τα χρόνια της σκλαβιάς, ήλθε η λευτεριά, οι κατακτητές φύγανε. Το σπίτι μας λευτερώθηκε κι εμείς οικογενειακώς γυρίσαμε

συνέχεια στη σελίδα 21

ΤΟ ΝΕΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΧΡΥΣΑΣ ΖΑΝΕΣΗ - ΑΛΕΞΑΚΗ

«Έρωτας Δυνάστης»

Με το τρίτο της βιβλίο η συγγραφέας Χρύσα Ζανεσή – Αλεξάκη έρχεται να προσθέσει στη λογοτεχνική της δημιουργία ένα ακόμη πνευματικό παιδί. Είναι το μυθιστόρημα «Έρωτας Δυνάστης» το οποίο έχει κυκλοφορήσει από τον εκδοτικό οίκο «Δυάς – Εκδοτική». Η παρουσίαση του βιβλίου έγινε την Κυριακή 12-7-2015 στον αύλιο χώρο του πάρκου Ροδίνι με την παρουσία πολλών μελών της Αδελφότητας Κρητών και φίλων του βιβλίου. Το μυθιστόρημα βασίζεται σε μια αληθινή ιστορία η οποία αναφέρεται στον έρωτα και πώς αυτός μπορεί να γίνει δυνάστης όταν δεν υπάρχει αμοιβαία ανταπόκριση.

Την εκδήλωση προλόγισε ο Πρόεδρος της Αδελφότητας Γιάννης Νιωτάκης ενώ ο συγγραφέας – εκδότης της Δυάς – Εκδοτική Γιώργος Μωύσογλου έκανε μια ιδιαίτερη προσέγγιση στο βιβλίο. Το μυθιστόρημα «Έρωτας Δυνάστης» παρουσίασε η εκπαιδευτικός Βούλα Γοτουχίδου ενώ αποσπάσματα από το βιβλίο διάβασε η συγγραφέας Χρύσα Ζανεσή – Αλεξάκη.

Το ποδήλατό μου

συνέχεια από τη σελίδα 20

πάλι στην Ιεράπετρα. Τώρα το ποδήλατό δεν το χρειαζόμουνα γιατί, όπως είπα, το σπίτι μου ήταν δίπλα στο Γυμνάσιο. Το έπαιρνα όμως και έκανα τις βόλτες μου. Ήλθε η χρονιά που αποφοίτησα από το Γυμνάσιο και ετοιμάστηκα για ανώτερη σπουδή. Πριν φύγω το αποχαιρέτισα, το σκέπασα με μουσαμά για να το βρω πάλι όταν γυρίσω.

Ήρθα στην ωραία Ρόδο, παντρεύτηκα και το καλοκαίρι μαζί με το σύζυγό μου πήραμε το δρόμο για τη γενέτειρα μου. Το ποδήλατο ήταν εκεί, με περίμενε, όμως δεν μπόρεσα να το οδηγήσω γιατί περίμενα το πρώτο μου παιδί. Έφυγα πάλι λέγοντας από μέσα μου ότι του χρόνου θα το οδηγήσω. Όμως όταν ξαναπήγα το είδα αγνώριστο, σκουριασμένο, με λάστιχα σάπια, με τη σέλα σκισμένη, ένα σαράβαλο. Παραπονέθηκα στη μητέρα μου γιατί το άφησαν να γίνει έτσι. Και εκείνη μου απάντησε, «Ποιός να το φρόντιζε κόρη μου, εγώ ή ο πατέρας σου. Αυτός που θα το κοίταζε είναι ο αδελφός σου, μα είναι φαντάρος, όπως ξέρεις». Ξαφνικά ένοιωσα τη διαφορά ανάμεσα σε ένα άψυχο αντικείμενο, με τη ζωντανή οικογένειά μου. Σημασία είχε να έρχομαι και να βλέπω τους γονείς μου υγιείς, να μας υποδέχονται, να νοιώθω τη θαλπωρή της οικογένειας. Τη ζεστή αγκαλιά των γονιών μου, την παρέα και αγάπη της αδελφής, του αδελφού και φίλων. Το ποδήλατο θα έμενε μια παιδική ανάμνηση, ένα χρήσιμο δώρο, αλλά άψυχο, που δεν μπορεί να αντικαταστήσει την οικογένεια.

Τώρα ήταν ένα παρελθόν. Μόνο αναμνήσεις θα είχα από την παρέα που κάναμε μαζί, τίποτα περισσότερο. Μετά την πατρική μου οικογένεια, ήλθε μια άλλη, η δική μου οικογένειά, ο άνδρας μου και τα παιδιά μου και αυτή είναι η πραγματική ευτυχία. Οι κούκλες και τα παιχνίδια είναι απλά ωραίες αναμνήσεις, απαραίτητες και αυτές στη ζωή μας. Κάθε πράγμα στον καιρό του, όπως έλεγαν και λέμε πάντα.

Μνήμες από το Λασίθι

Γράφει ο Γιάννης Ρ. Κούνδουρος

Είμαι γεννημένος κι αναθρεμμένος στη Νεάπολη Κρήτης, αλλά έχω ζήσει πολλά χρονικά διαστήματα, ιδίως τα καλοκαίρια στο Οροπέδιο του Λασιθιού. Είναι όμορφος τόπος και καλοί οι άνθρωποι που κατοικούν εκεί. Είχα την τύχη να γνωρίσω και να βαπτίσω μάλιστα ένα εγγονό του συντέκνου μου του Δημήτρη που ήταν βοσκός, αλλά λόγω ηλικίας είχε σταματήσει να ασχολείται με τα αιγοπρόβατα. Ήταν ένας άνθρωπος με λίγες γραμματικές γνώσεις, αλλά θυμόσοφος, ετοιμόλογος και χωρατατζής. Ο Άρχοντας, όπως τον έλεγα εγώ, για την εμφάνισή του αλλά και την ανθρωπιά του. Θα αναφερθώ σε ορισμένα γεγονότα που έζησα μαζί του.

Μια μέρα είχα γυρίσει από κυνήγι πέρδικας πολύ κουρασμένος. Με φιλοξένησε στο καφενείο, το ντουκιάνι της Κατινιάς, της εγγονής του. Είχε μαζί του και μια προβατίνα που του κλουθούσε και στο καφενείο. Την άρμεξε και φώναξε την Κατινιά να βράσει το γάλα και να το φέρει με ένα ψιχάλι τυρί και ένα ντάκο, σταρένιο παξιμάδι. Έτσι κι έγινε. Τότε του είπα ότι εγώ ούτε τρώγω, ούτε πίνω μοναχός μου. Φώναξε αμέσως την εγγονή του και της είπε: «Φέρε μπρε και μένα το γάλα μου». Του έφερε μια κούπα κρασί. Του είπα ότι πρώτη φορά στη ζωή μου βλέπω κόκκινο γάλα. Κι αυτός μου απάντησε. «Το δικό μου γάλα είναι ψεσινό, σύντεκνε. Οψές, η κουζουλή μου η προβατίνα μου 'φυγε και πήγε και ήφαγε κεράσια». Και συμπληρώνει, γελώντας. «Για κειονά είναι κόκκινο».

Μια άλλη μέρα καθόμουνα πάλι στο καφενείο και ένα παλικαράκι τονε ρωτά. «Μπάρμπα Δημητρό μπας κι είδες το Στελάκι να περάσει, γιατί δεν είναι στο μαγαζί του». Το μαγαζί του ήταν το σούπερ μάρκετ της εποχής που είχε από ζάχαρη και ρύζι, μέχρι σαμάρια και χαλινάρια. Ο Στελάκης ήταν πάρα πολύ αδύνατος, πετσί και κόκαλο. Ο σύντεκνός μου του απαντά. «Το παντελόνι του είδα να πηγαίνει προς τα κάτω, αλλά δεν κατέχω αν ήτανε μέσα».

Μια άλλη φορά είχα γυρίσει κουρασμένος από το κυνήγι. Ήμουνα ξαπλωμένος στο σπίτι του γιου του του Μανώλη. Ήρθε λοιπόν ο σύντεκνος μου ο Δημητρός και μου λέει. «Σύντεκνε σκώσου γιατί έπαέ από κάτω στη μπαμπούρα είναι δυο λαγοί». Στην αρχή του αρνήθηκα γιατί ψιλόβρεχε κιόλας, αλλά τελικά δεν του χάλασα το χατίρι. Πάμε και βγάζουμε τον πρώτο λαγό και τονε σκοτώνω. Ο δεύτερος όμως, λίγο πιο πέρα, μου ξέφυγε, ανεγύρισε τη μπαμπούρα και πήγε προς τους κήπους. Εκεί ήτανε ο Μανώλης, ο γιός του συντέκνου μου. Του βάλαμε τσι φωνές κι αυτός γλακά να πάρει από την καλύβα τον τσιφτέ του. Ο λαγός όμως απομακρυνόταν. Η γυναίκα του Θεμιστοκλή, του βοσκού, που ήταν εκεί κοντά στον κήπο της, βγάζει από το κεφάλι της το τσεμπέρι και τον ανεγυρίζει

συνέχεια στη σελίδα 27

Κρητικά λαογραφικά

Γράφει ο Χαράλαμπος Βουτυράκης
Μέλος της Ένωσης Συντακτών Κρητικού τύπου

Καθαρογλωσσίδια λέμε τσι λέξεις με πολλές συλλαβές, όπως το «άσπρη πέτρα ξέξασπρη κι από τον ήλιο ξεξασπρότερη». Δηλαδή λέξεις που καθαρίζουνε τη γλώσσα και είναι χρήσιμες για να μαθαίνουνε και να εξασκούνται τα κοπέλια. Η Κρητική ντοπιολαλιά έχει πολλά καθαρογλωσσίδια όπως το παρακάτω που λεγότανε πριχού πολλούς χρόνους.

« Ο ήλιος, ο ηλιάκης,
ο πειπειρογιαννάκης,
επήγε και λαγόνεψε
πέντε λαγούς να πιάσει.
Και πέντε γάμους ήκαμε
και πέντε πανεγύργια
και μια γουλιά του πόμεινε,
πετά την στη θυρίδα.
Ο κάτης την περίμενε
κι' ο πετεινός την τσίμπα.
Ε κακομοίρη πετεινέ α δε σε μαγερέψω
να βάλω αξάϊ κίμινο και χαχαλιά πιπέρι
να βάλω και γλυκό κρασί
να πιούν οι συμπεθέροι»

Άγνωστες λέξεις. «Πειπειρογιαννάκης» - μάλλον απού τον Πείρο, δηλαδή την τάπα, τον ζουμπά, τον πολύ μικιό. Το λένε και πειπειρόλι δηλαδή το μικρούτσικο. Και πειπειρογιαννάκη, ο κοντός, ο μικιός Γιάννης. «Γουλιά» - η μπουκιά, και μιάολια, μια γουλιά, μια μπουκιά. «Κάτης» - ο γάτης. «Αξάϊ - βάρος περίπου τεσσάρων οκάδων ή πέντε κιλών.

Στην κρητική λαογραφία με ένα ποιηματάκι όλοι κατέχανε πόσο χρόνο κρατεί η εγκυμοσύνη των σπιτικών ζωντανών.

«Το ούτσι ούτσι τέσσερις
κι η καρκατσόλα πέντε
και το σκυλί και το γατί
εξήντα πέντε μέρες»

Και η μετάφραση. «ούτσι» λέγεται μόνο στσι χοίρους, όντε θέλομε να τσι διώξωμε. «Καρκατσόλα» η γρά, η σκελετωμένη αίγα, κατσίκα.

Ένα άλλο ποιηματάκι τση κρητικής λαογραφίας διδάσκει κάθε πότε η Κρητική γη έχει καρποφορία.

«Να σου ζηλέψω γείτονα
για μια καλή γυναίκα
μ' αν είναι για σταροκρίθαρα
χρονιά σου και χρονιά μου».

Δηλαδή, το να παντρευτεί κιανείς καλή γυναίκα είναι θέμα τύχης. Αλλά για τα δημητριακά και τσ' ελιές είναι συνηθισμένο η σοδιά και η βεντέμα να 'ναι χρονιά παρά χρονιά.

Κυρίαρχη θέση στην Κρητική λαογραφία έχει ο έρωτας. Μια συμβουλευτική μαντινιάδα λέει.

«Παραπρωτύτερα 'πρεπε μικρό μου
να 'χεις γνώση
πρι να σε πιάσει ο σεβντάς
κι' απάνω σου απλώσει»

Δηλαδή όντε δουλεύγει ο έρωτας, τα μυαλά είναι όξω απού τα μαλλιά. Τέλος δεν έχει η λαϊκή σοφία όπως το παρακάτω για την κληρονομικότητα.

« Άσπρος γεννάται ο κόρακας

συνέχεια στη σελίδα 29

Ο Κωνσταντής

**(συνέχεια από το προηγούμενο)*

Γράφει ο Γιώργος Ψαρολογάκης

Ο Προσέχοντας να μην κατρακυλήσει καμιά πέτρα, οι δυο ντελικανήδες, βγαίνοντας από το χάλασμα, με μεγάλες δρασκελιές φτάνουν την κοπελιά, τη βάνουν στη μέση και με φτερά στα πόδια τους πια, κατηφορίζουν. Πρέπει να είναι στην ώρα τους στην εκκλησία. Παρ' όλο που έχουν να πούνε τόσα πολλά, δεν μιλούν καθόλου. Δεν είναι ώρα για λόγια τώρα. Σφίγγονται ο ένας δίπλα στον άλλο, νιώθοντας τη ζεστασιά του κορμού του, ο ένας του άλλου κι αυτό τους φτάνει για την ώρα. Για πότε έφτασαν στον Άη Αντώνη ούτε που το κατάλαβαν. Ο Αντώνης σπρώχνει μαλακά την πόρτα της εκκλησίας και βλέπει στο αβέβαιο φως του καντηλιού τον παπά Γιάννη καθισμένο σ' ένα στασίδι να τους περιμένει υπομονετικά. «Ελάτε ευλογημένα και μπήκα στην έγνοια. Αντώνη, άναψε μωρέ κάμποσα κεριά να φέγγομε μιάολια. Το ζευγάρι να 'ρθει επαέ ομπρός στην Ωραία Πύλη. Ελάτε παιδιά μου. Η ώρα η καλή». Φορεί το πετραχήλι του που είχε ακουμπήσει πάνω στην Αγία Τράπεζα, και… «Εις το όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος…». Ο νους του Κωνσταντή έχει αλαργάρει από τα δρώμενα και τρέχει στα περασμένα. Σταματά στο λοχαγό του και νοερά του στέλνει ένα μεγάλο ευχαριστώ γιατί, χάρη στη λεβεντιά και την ανθρωπιά του, στέκει σήμερα μπρος στον παπά, κρατώντας το Λενιώ του από το χέρι που τρεμουλιάζει ακόμα από την αγωνία που πέρασε και την παντρεύεται κόντρα στη θέληση του πατέρα της. Μα και το Λενιώ έχει ξεμακρύνει και συλλογίζεται πως από αύριο δεν θα 'χει πια το στριμμένο τον πατέρα της να τη σκυλοβρίζει χωρίς αιτία κι αφορμή. Μπορεί σαν πατέρα της να τον συμπονά, μα δεν μπορεί να του συγχωρήσει τη σκαιά συμπεριφορά για ένα λόγο όπως αυτόν. Μόνο ο Αντώνης παρακολουθεί τη διαδικασία κάνοντας και τον ψάλτη. Και όπως ο παπά Γιάννης περνά στα γρήγορα τα ιερά γράμματα δεν αργεί να φτάσει στο «και ους ο Θεός συνέζευξε, άνθρωπος μη χωριζέτω». Και μετά «Ησαία χόρευε…» και τέλος «Δι ευχών των Αγίων πατέρων ημών… Αμήν». «Να ζήσετε παιδιά μου και καλούς απογόνους. Άντε και στα δικά σου Αντώνη και γρήγορα». «Μη σε νοιάζει παπά μου μα έτοιμα τα 'χομε. Μόνο που εμείς θα τονε κάμομε μέρα μεσημέρι και θα 'ναι καλεσμένο όλο το χωριό. Να ζήσετε μωρέ κοπέλια. Στεριωμένοι». Και τους φίλησε τα στέφανα και τους δυο τους σταυρωτά. Κι ο Κωνσταντής του ψιθύρισε. «Αντώνη σ' ευχαριστώ για όλα όσα έκαμες για μένα. Δεν θα το ξεχάσω ποτέ». «Σώπα μωρέ μα δεν έκαμα δα και πράμα σπουδαίο. Άντε πάμε δα μα δεν μπορεί να σασε κάμει πράμα κανείς». Καληνύχτισαν τον παπά Γιάννη και τράβηξαν για το

συνέχεια στη σελίδα 25

συνέχεια από τη σελίδα 25

σπίτι του Κωνσταντή να ξεκουραστούν δυο-τρεις ώρες ίσαμε να ‘ρθει η ώρα να φύγουνε με το φορτηγό του Σπύρου, όπως είχε κανονίσει ο Αντώνης.

Φτάνοντας στο σπίτι τους περιμένανε οι εδικοί του Κωνσταντή με το τραπέζι στρωμένο και τα ποτήρια γεμάτα. «Να ζήσετε παιδιά μου. Και στα δικά σου Αντώνη». «Ευχαριστούμε… ευχαριστούμε». «Ε, κάτσετε δα απού ‘ναι ζεστή η σούπα να πιούμε και μια για το καλό». Στρώθηκαν όλοι γύρω από το τραπέζι κι άρχισαν το φαγοπότι. Κάποια στιγμή έσκυψε η Ελένη και ψιθύρισε στο αυτί του Κωνσταντή κάτι κι ο Κωνσταντής έβαλε τα γέλια και δεν μπορούσε να σταματήσει με τίποτα. Η Ελένη έγινε κατακόκκινη σαν την παπαρούνα και δεν ήξερε που να κρυφτεί από την ντροπή της. Τι είχε γίνει όμως; Η καημένη η Ελένη είχε εφαρμόσει, κατά γράμμα, τις οδηγίες του Κωνσταντή κι έβαλε όλα τα εσώρουχά που πήρε μαζί της, το ένα πάνω απ’ το άλλο για να μην κρατεί αποσκευές. Μα τα φορούσε ακόμη κι όταν άρχισε να φουσκώνει από το φαγητό αισθάνθηκε δυσφορία γιατί την στενεύανε τα ρούχα και δεν μπορούσε να πάρει ανάσα. Είπε λοιπόν στον Κωνσταντή να πάει κάπου να βγάλει τα περιττά ρούχα που την δυσκολεύανε. Ο Κωνσταντής πάλι που την ήξερε αδυνατούλα, κατάλαβε την αιτία του πάχους και γι’ αυτό δεν μπορούσε να κρατήσει τα γέλια. Αφού τέλειωσαν το φαγοπότι, πήγαν να ξαπλώσουν λίγο να ξεκουραστούν επειδή, όπως είπαμε, έπρεπε να φύγουν πρωί – πρωί με το φορτηγό του Σπύρου για τη Χώρα.

Εξημέρωσε ο Θεός την ημέρα του – κατά που λένε – και κατά τις οκτώ ακουστήκανε οι φωνές του Γιάννη του «στριμμένου άντερου», οι βλαστήμιες και οι κατάρες που κάνανε τους γείτονες να ανατριχιάζουνε. Κάποιος είδε το ζευγάρι να μπαίνει στο φορτηγό και του το πρόλαβε και ποιος είδε το Θεό και δεν φοβήθηκε. Τόσο βαριές ήταν οι κατάρες και οι βλαστήμιες του που δεν άντεξε η αδερφή του και του φώναξε από παραδίπλα. «Σώπα μπλιό αφορεσμένε. Να τα γραντίσεις θέλει τα κοπέλια». Δεν βάσταξε και ο Μάρκος που έμενε στο από κάτω σπίτι και του φωνάζει με ειρωνεία. «Ναι παντέρμε. Αν αφρουκούτανε ο Θεός των κοράκων δεν ήθελε ν’ αφήσει γάιδαρο ζωντανό». Μα αυτός έβγαζε αφρούς. Πού ν’ ακούσει τι του λέγανε…

Τέλος πάντων, τα κοπέλια φτάσανε στη Χώρα, στο σπίτι της θείας Ουρανίας που τους υποδέχτηκε με πολύ αγάπη. Βολευτήκανε και πέρασαν τέσσερις – πέντε μέρες ζωή χαρισάμενη. Μα, όπως κάθε καλό πράμα τελειώνει γρήγορα, τελείωσε κι η άδεια του Κωνσταντή. Με δάκρυα στα μάτια αποχαιρέτησε το Λενιώ του και μπήκε στο καράβι. Την άλλη μέρα έφτασε στη μονάδα του και παρουσιάστηκε στο λοχαγό του. Του είπε με λίγα λόγια πως ταχτοποίησε τη δουλειά του, του ‘δωσε και τα κουφέτα που του ‘χε υποσχεθεί και αφού τον ευχαρίστησε άλλη μια φορά πήγε να αναλάβει υπηρεσία. Για τον Κωνσταντή είχε ολοκληρωθεί μια σελίδα της ζωής του. Τώρα γύριζε σελίδα και ξεκινούσε μια καινούργια…

Βιβλία που πήραμε

Μαρία Γ. Σεργάκη
«Ο Κρης Στυλιανός Μ. Παπαδάκης - Βίος και πολιτεία ενός αγνοημένου αγωνιστή, πολιτικού και διανοουμένου
Νεάπολη 2014

Όσο ερευνά κάποιος την ιστορία αυτού του τόπου, τόσο βρίσκει καινούργια στοιχεία, ανακαλύπτει ανθρώπους, φέρνει στην επιφάνεια γεγονότα και καταστάσεις που καθόρισαν λίγο πολύ την πορεία του τόπου στο χρόνο. Είναι μεγάλη η προσφορά των ανθρώπων αυτών, που, εντρυφώντας στα πολυδαίδαλα και δυσκολοδιάβατα μονοπάτια της ιστορικής έρευνας, δίνουν στο μελετητή του μέλλοντος αλλά και στον απλό αναγνώστη στοιχεία μιας εποχής που έχει χαθεί, παίρνοντας μαζί της και τις μνήμες του κάθε τόπου. Η Κρήτη, στο διάβα του χρόνου εξέθρεψε ανθρώπους που έδωσαν όλη τους την ικμάδα, τα δύσκολα χρόνια της ιστορικής της διαδρομής για να πορευτεί σ' ένα καλύτερο μέλλον. Είναι λοιπόν μεγάλη η προσφορά που η συγγραφέας Μαρία Γ. Σεργάκη έχει επιφυλάξει για τον τόπο μας ανασύροντας από τα σκοτάδια της λήθης έναν σπουδαίο, άγνωστο στην ουσία, Κρητικό που εργάστηκε για το καλό της Κρήτης. Η ίδια σημειώνει: «Ανακάλυψα πρώτη φορά τον Στυλιανό Παπαδάκη στην Αλεξάνδρεια τα χρόνια που υπηρετούσα εκεί ως καθηγήτρια… Θαμπώθηκα από τα πολιτιστικά, επιχειρηματικά και οικονομικά μεγέθη της παρουσίας του Αιγυπτιώτικου Ελληνισμού… Η Κρήτη έχει κάθε λόγο να είναι υπερήφανη γι' αυτούς. Θεωρώ υποχρέωσή μου, στο μέτρο των δυνάμεών μου, να τους αναδείξω ώστε να πάρουν τη θέση που τους ανήκει στην Ιστορία». Ο Στυλιανός Παπαδάκης υπήρξε μια σπουδαία προσωπικότητα της Κρήτης κατά τον δέκατο ένατο αιώνα. Γεννήθηκε το 1840 στο χωριό Βραχάσι του απάνω Μεραμπέλλου, με το τέλος της Αιγυπτιοκρατίας στην Κρήτη. Ήταν γιός του παπά Μιχαήλ Φθενού. Το επίθετο Παπαδάκης δηλωτικό της κοινωνικής τους θέσης χρησιμοποίησαν τα αδέλφια και οι απόγονοί τους.

Ο Στυλιανός Μ. Παπαδάκης διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στη διάρκεια των αγώνων για την απελευθέρωση της Κρήτης. Ανήσυχος επαναστάτης, λόγιος, βουλευτής κατ' επανάληψη συνέβαλε ουσιαστικά στη διευθέτηση του Κρητικού ζητήματος.

Η ανάδειξη της προσωπικότητας και του έργου του Στυλιανού Παπαδάκη είναι αποτέλεσμα επίπονης και χρονοβόρας έρευνας από τη συγγραφέα. Σημαντική συμβολή της είναι, εκτός από την καταγραφή της ζωής και του έργου του σπουδαίου αυτού Κρητικού, η παράλληλη αναφορά στην ιστορική πραγματικότητα της περιόδου όπου κινείται ο βιογραφούμενος.

Η μεγάλη προσφορά που η συγγραφέας Μαρία Γ. Σεργάκη έκανε στο Μεραμπέλλο, το Λασίθι και στην Κρήτη γενικότερα καταγράφεται ως μια πολύτιμη ψηφίδα που έλειπε από τον καμβά της ιστορίας του τόπου μας. Μια ψηφίδα που ίσως, αποτελεί

συνέχεια στη σελίδα 27

συνέχεια από τη σελίδα 26

την απαρχή μιας συνέχειας που ο τόπος μας, τις δύσκολες μέρες που περνάμε, έχει σίγουρα ανάγκη. Από ανθρώπους που, με γνώση, αγάπη προς τον τόπο και ανιδιοτέλεια, δεν φείδονται να διαθέσουν τον κόπο και το χρόνο που απαιτεί ένα πνευματικό έργο όπως είναι αυτό της Μαρίας Γ. Σεργάκη.

Νικολάου Γ. Κοντοσόπουλου δ.Φ.
«Η Κρητική διάλεκτος»
ΑΘΗΝΑ 2015

Ο δ. Φ. γλωσσολόγος Νικόλαος Γ. Κοντοσόπουλος, καλός φίλος της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου μας έστειλε ένα ξεχωριστό κανίσκι. Είναι η νέα του προσέγγιση της «Κρητικής διαλέκτου» που περιλαμβάνει την ιστορική της πορεία, την εξέλιξη και νεώτερη μορφή της στο γραπτό και προφορικό λόγο. Ένα πολύτιμο εργαλείο για όσους ασχολούνται με την Κρητική διάλεκτο. Η βαθιά γνώση του συγγραφέα αλλά και η ενδελεχής μελέτη της κρητικής γραμματείας συμποσούνται στο βιβλίο που παρουσιάζουμε το οποίο έχει εκδοθεί από τη «ΒΙΒΛΙΟΕΠΙΛΟΓΗ» Γιώργος Αναστασάκης (Χαρ. Τρικούπη 26 – Αθήνα – τηλ. 2103302167).

Η ιδιαίτερη αξία του πονήματος του καθηγητή Νικόλαου Κοντοσόπουλου έγκειται στο γεγονός ότι μ' αυτό η κρητική διάλεκτος βρίσκει ένα στήριγμα και συμπαραστάτη τη δύσκολη περίοδο που διέρχεται και η ελληνική γλώσσα γενικότερα. Ένα στήριγμα που ο κρητικός λόγος, ιδιαίτερα η μαντινάδα που ανθεί στη μεγαλόνησο, θα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη της. Θεωρούμε ότι το βιβλίο αυτό θα χρησιμεύσει ουσιαστικά στους νεότερους μαντιναδολόγους, και είναι πολλοί, που δεν έχουν τη βαθύτερη γνώση της κρητικής ντοπιολαλιάς, όπως συνέβαινε παλιότερα. Και αν η μαντινάδα δεν έχει την κρητική χροιά που απαιτείται τότε καταπίπτει σε ένα απλό δίστιχο το οποίο θα μπορούσε να δημιουργηθεί σε οποιοδήποτε μέρος της χώρας μας.

Μνήμες από το Λασίθι

συνέχεια από τη σελίδα 22

προς τα πίσω. Τον σκότωσε ο Μανώλης.

Το βράδυ, ενώ τρώγαμε παρέα στο καφενείο το νόστιμο στιφάδο, έρχεται κι ο Θεμιστοκλής, καλός φίλος κι αυτός και μασε ρωτά, πού βρήκαμε τσι λαγούς. Του εξιστορήσαμε τα συμβάντα και μάλιστα του είπαμε ότι η γυναίκα του έπαιξε σημαντικό ρόλο στο κυνήγι του δεύτερου λαγού. Ο Θεμιστοκλής μασε λέει. «Αποκλείεται να τονε σκότωσε ο Μανώλης». Ο σύντεκνός μου του βάζει τσι φωνές. «Εμείς μωρέ ήμαστανε ομπρός, ετουλόγου σου ήσουνε στα όρη και θα μασε πεις εδά ποιος εσκότωσε το λαγό;». Ο Θεμιστοκλής, πολύ σοβαρά, σταματώντας λίγο, πρόσθεσε. «Να σασε πώ, ο λαγός, μόλις είδε τη κερά μου ήπαθε αποκοπή» - ανακοπή ήθελε να πει.

Ήτανε όμορφες κείνες οι εποχές, όμορφες οι σχέσεις των ανθρώπων που σήμερα τις αναζητούμε και τις νοσταλγούμε…

Με βάρσαμο κι αρισμαρή - μαντιναδολόγοι

Ξύπνα αετέ

Σήκω, αετέ μου, σήκωσε απάνω τα φτερά σου!
Ετά μέσα που λούπαξες, χαμπάρι δε σε παίρνου
πως έχεις δύναμη κι εσύ ν' ανοιχτοφτερουγίσεις
ν' ανεντρανίσεις το κορμί κι απάνω να πετάξεις.
Άϊντε, αετέ μου, ξύπνησε και μη βαροκοιμάσαι!
Ετά, βαθιά στα σπλάχνα μου που σ' έχω 'ποθεμένο
όρνιο δεν είμαι που πεινά να σε κατασπαράξει
μόν' σ' έχω σκλάβο στη σκλαβιά, πουλί φυλακισμένο.
Άϊντε, σήκω στα πάνω σου, μη χαμηλοφτερώνεις!
Σένα προσμένω, αετέ, να με τριζακουνήσεις
να παίξεις τσι φτερούγες σου σαν λύρες του Ορφέα
βαθιά να μου ξεταλαγιάς όλες μου τις αισθήσεις.
Κι, ωχ, την ελπίδα που 'χασα στο διάβα μου μοιραία
ν' απόθεταν στα χέρια μου τα γαμψερά σου νύχια
σαν δύναμη Τιτάνια, τ' αρχαίου Προμηθέα!
Σήκω, αετέ μου, ξύπνησε και μη λουποκοιμάσαι
συ 'σαι αντρειωμένο, λεύτερο πουλί με γερή κράση
μικρή απού 'μουν κι άμοχρη, παλιά, σ' είχα φωλιάσει…
Ξύπνα! γιατί 'ρθε ο καιρός να φτερουγίσεις πάλι
ν' απλώσεις τα μακριά φτερά, να σου κλουθώ να πηγαίνω
να ζω για σε, να ρέγομαι, τα διάπλατα να πιάνω
να καμαρώνω σαν γυρνώ τον κόσμο μετά σένα
να μη φοβούμαι χαλασμό στση Γης τη βιοπάλη
μούδε θεριά, μούδε στοιχειά, μούδε κακού τη γνώμη.
Θα 'χω στο σώμα λευτεριά και στην ψυχή γαλήνη
σαν αγκαλιάζω, αετέ, τση γης τους πονεμένους
και θα στεργιώνω όπου βρεθώ με κόντρα τους ανέμους.
Άιντε, καλέ μου, ξύπνησε και πάρωρά 'χει πάει…
Άνοιξ' Αφέντη τα φτερά, ήρθ' η ώρα να πετάξεις!

Άννα Τακάκη – Μακράκη
«Στσι γειτονιές του Ρώκριτου»

Αθιβολές

Ο καρφίχτης

Στον πλάτανο αποκάτω, στο παλιό τέρμα, ήτονε το σπίτι του Ζαμπιού. Κουζίνα, αποθήκη και στάβλος αποκάτω και αποπάνω δυο καμεράκια.

Στο ένα εκοιμούντονε το Ζαμπιό με το Γιάννη και στο άλλο το ‘χε ραφτάδικο ο Αντωνάκης. Μια μεσημερά η Μαρονοπούλα εγυάηρε απού το Λιμάνι που την είχανε παωμένη στου γιατρού. Μως και εκατέβηκε από το λεωφορείο ενεστορήθηκε τη φιλενάδα τζη το Ζαμπιό που είχανε καιρούς να μονιάσουνε γιατί ήτονε κι οι δυο αρρωσταρές. Λέει το λοιπό σε δυο ντελικανιδάκια, που ήτονε στο καφενείο, να την αϊδάρουνε να κατεβεί τα σκαλόνια. Την εκαταβάσανε τα κοπέλια και την εφήκανε στην αυλή. Εκείνη είδε ανοιχτή μια μ-πόρτα και μπαίνει. Δεν εκατάλαβε πως εμπήκε στο ραφτάδικο. Μια ν-κοπανιά θωρεί την ασκιά τζη στον καρφίχτη και εθάργιε πως ήτονε το Ζαμπιό και του κάνει.

- Ε, κακορίζικο Ζαμπιό… εσωκαμπούργιασες… εγίνηκες ετουλόγου σου χειρότερη απού τον απατό μου…

Σημείωση: Τον απατό τζη η Μαρονοπούλα τον εθώργιε πρώτη βολά ολόκληρο στον καρφίχτη.

Νίκος Θ. Γαρεφαλάκης
«Αθιβολές του παλιού καιρού»

νάκλια

Τα χόρτα

Επέρνα ένας άθρωπος μιαν ημέρα από ‘να περβόλι κι είδε τον περβολάρη να ποτίζει τα ζαρζαβατικά ντου.

- Να σε ρωτήξω μπάρμπα κατιτίς;
- Μετά χαράς, απηλογάται ο περβολάρης.
- Γιάντα μπρε τα άγρια χόρτα που φυτρώνουνε αμοναχά ντως και δεν τα σκαλίζει ούτε κοπρίζει κανείς, είναι πλειά νόστιμα από τα ήμερα;
- Να σου απαντήσω καλότυχο, κάνει ο περβολάρης. Τα άγρια χόρτα τα φροντίζει ο Μεγαλοδύναμος, ενώσο τα ήμερα τα φροντίζει ο άθρωπος.

Μιχάλης Ε. Χουρδάκης – Νίσπιτας
«Τα διάφορα του Νίσπιτα – τόμος Β΄»

Κρητικά λαογραφικά

συνέχεια από τη σελίδα 23

και κόκκινος κανιάζει.
και μαύρος καταστένεται και τσι γενιάς του μοιάζει».

Δηλαδή, «Κανιάζει λέγεται για το νεογέννητο πουλάκι που βγάνει τα πρώτα του φτερά. Και η μαντινιάδα διδάσκει πως η κληρονομικότητα, μοιραία μεταφέρει τα ψυχικά και σωματικά κουσούργια, ελαττώματα στσι απογόνους. Με αφορμή αυτά τα λίγα οι παλαιότεροι μπορεί ν’ ανεστορηθούνε πως επέρνα η γνώση από γενιά σε γενιά οντε δεν είχε ούτε βασική εκπαίδευση.

ΚΑΣΑΠΗΣ Β. & ΣΚΟΥΛΑΣ Β. Ο.Ε.

Εμπορίο & Σερβις Ελαστικων

✓Ειδικές τιμές στους Κρητικούς και στους φίλους της Αδελφότητας!

6ο χλμ. Λ. ΡΟΔΟΥ – ΛΙΝΔΟΥ • Τηλ.: 2241064025

INTERNATIONAL COACH service

Αθηνών 2, Ρόδος Τ.Κ. 85100
Τηλ. & Fax: 22410 64106
E-mail: inter-coachservices@hotmail.com

Εθνάρχου Μακαρίου 4 , Ρόδος 851 00
Τηλ. 22410 36444

ΓΡΑΦΕΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

ΗΡΟΔΟΤΟΣ Ι.Μ.Ε. Ε.Π.Ε.

Μανώλης Ψυχογιός

ΕΔΡΑ: ΚΡΗΤΗ 5ο χλμ. Ηρακλείου Μοιρών
Τηλ.: 2810543418, Fax: 2810543419, Κιν. 6944337438
ΑΠΟΘΗΚΗ ΡΟΔΟΥ: 6ο χλμ. Ρόδου - Καλλιθέας
Τηλ.: 2241069319, Κιν. 6944337438

ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ & ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΡΟΔΟΥ - ΚΑΛΥΜΝΟΥ - ΚΡΗΤΗΣ
Πώληση Χονδρική -Λιανική

Καναδά 37, Ρόδος • Τηλ.: 22410 21779
E-mail: skonisfruit@hotmail.com

Business Software
πληροφορική για επιχειρήσεις

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΤΑΜΒΑΚΑΣ Α.Ε.
ΚΩΝ. ΤΣΑΤΣΟΥ & ΛΙΝΔΟΥ ΓΩΝΙΑ
85100 ΡΟΔΟΣ
Τ. 22410 75218 - 44400
F. 22410 43396
www.b-soft.gr | dt@b-soft.gr

• Παξιμάδια
• Επάζυμα
• Κουλούρια
• Κριθαροκουλούρες

ΟΛΑ τα είδη Αρτοποιείας, & Ζαχαροπλαστικής

ΠΟΝΤΙΚΑΚΗ Δ. & Σ. Α.Ε.

5ο χλμ. Ρόδου Λίνδου • Τηλ: 22410.64650
62503 - 66430 • Fax: 22410.64620

ΠΑΝΑΓΡΟΤΙΚΗ ΡΟΔΟΥ Ο.Ε.

ΠΕΤΡΑΚΗΣ Ε. - ΧΑΤΖΗΜΑΝΩΛΗΣ Π. & Ε.

Γεωργικά Φάρμακα, Λιπάσματα
Σπόροι, Μηχανήματα, Είδη Κήπου
Αυτόματο Πότισμα

Κεντρικό: Σορωνή Ρόδος
Τηλ.&Fax: 2241041142, Κιν. 6944662800
Υποκ/μα: Τριανταφυλλίδη 1, Ασγούρου,
Ρόδος, Τηλ. 2241060470, Κιν. 6946002441

ΤΣΙΠΟΥΡΑΔΙΚΟ - ΜΕΖΕΔΟΠΩΛΕΙΟ

50/50

Φαγητό - Ποτό - 10 ΕΥΡΩ

Ρώμης & Λονδίνου γωνία, Ροδίνι - ΡΟΔΟΣ
Τηλ.: **22410 67810** Κιν.: **6949 823 650**
www.50-50rodos.com
Δευτέρα Κλειστά

FOTO KOLOSSOS

ΚΑΒΡΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ - ΓΡΑΦΙΣΤΑΣ

ΠΑΣΤΙΔΑ
ΡΟΔΟΣ

ΤΗΛ: 2241029544
ΚΙΝ: 6972895447

Ειδικές τιμές στους Κρητικούς και στους φίλους της Αδελφότητας

ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΘΑΡΡΙ

Βιβλία, Εικόνες, Εκκλησιαστικά Είδη

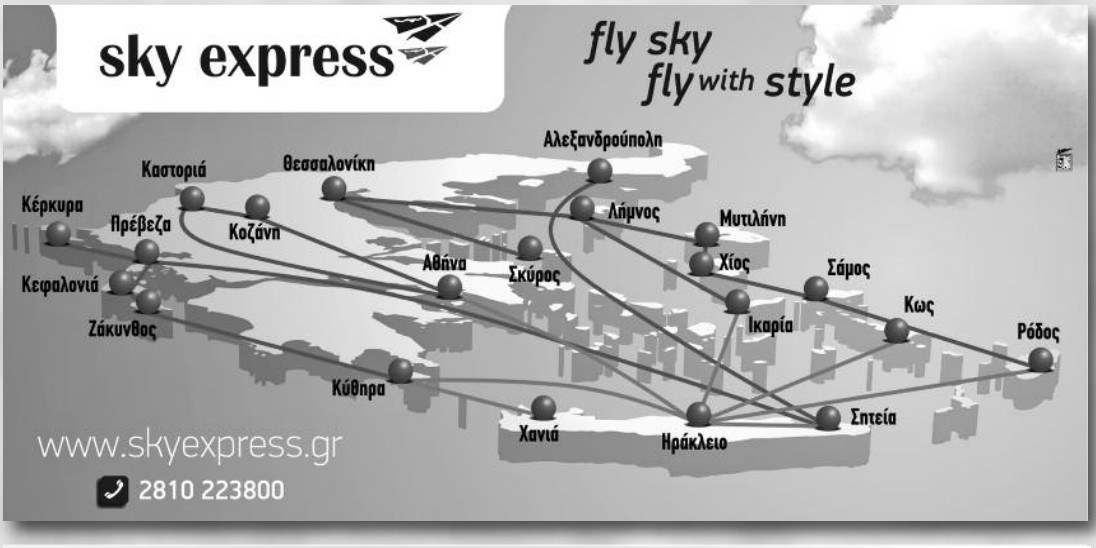
Χατζηαγγέλου 3, Ρόδος
Τηλ. 2241035319

Ταβέρνα

ΦΛΩΡΑ

17ο χλμ. Ρόδου - Λίνδου
Αφάντου

Τηλ.: 22410 - 51825
Κιν.: 6978589774

sky express
fly sky
fly with style
Αλεξανδρούπολη
Καστοριά
Θεσσαλονίκη
Κέρκυρα
Πρέβεζα
Κοζάνη
Λήμνος
Μυτιλήνη
Αθήνα
Σκύρος
Χίος
Σάμος
Κεφαλονιά
Ζάκυνθος
Ικαρία
Κως
Ρόδος
Κύθηρα
Χανιά
Ηράκλειο
Σητεία
www.skyexpress.gr
2810 223800

Ι. Ανυφαντάκης ΑΕΒΕ
υδρομεταλ
Επίσημος Συνεργάτης Δωδεκανήσων
LG
Life's Good
υδραυλικά
θέρμανση
κλιματισμός
μπάνιο/πλακάκι
Ρόδος: Περιοχή Ασγούρου, Ρόδος, 85 100, T: 22410.60044, F: 22410.60026, E: inforodos@ydrometal.gr
www.ydrometal.gr

Δροσουλίτες
ακάδικο
με Κρητικούς Μεζέδες
Τώρα σε ΝΕΑ διεύθυνση:
Αλεξ. Διάκου 5, Ρόδος
Τηλ. Ρεζερβέ: 22410 30021